

SPRIT SNACK

SAMSPELET MELLAN ALKOHOL OCH SAMTAL I DEN TECKNADE SERIEN ROCKY

Spritmuseums utställning (11 februari – 24 oktober 2017) om Martin Kellermans tecknade seriehund *Rocky* beskrevs i undertexterna som att ”Rocky flyttar in på Spritmuseum”. I själva verket var det snarare besökaren som fick flytta in hos Martin Kellerman, genom att vistas i de för utställningen återskapade rum och miljöer i vilka serietecknaren rör sig mest. För de besökare som är trogna läsare av *Rocky* bjöd utställningens olika vrår på välbekanta rekvisita: Här står det rosa köksbordet! Där är sommartorpet! Och här kan vi också grubbla fyndigt i den sköna plyschsoffan! Igenkännandet var kittlande.

En vandring genom utställningen kunde både roa den som inte läser serier och tillfredsställa den hängivne *Rocky*-läsaren. Samtidigt kunde den väcka ett par mycket befogade frågor hos publiken, nämligen: hur kommer det sig att just Spritmuseum har valt att ägna en utställning åt *Rocky*, och vad har den med alkohol att göra egentligen? Även om ett glas vin skildrades här eller en ölflaska skymtade där i utställningens miljöer eller i de fåtal seriestrippar som prydde väggarna, kunde man ändå

konstatera att alkoholen i stort sett lös med sin frånvaro. Men Spritmuseums val av *Rocky* som utställningstema är ändå mycket förstäeligt. En genomgång av Martin Kellermans tusentals *Rocky*-strippar vittnar om alkoholens nästan övertydligt framträdande roll i serien. Och just därför bidrog alkoholens allmänna frånvaro i *Rocky*-utställningen både till dess finess och förmåga att istället förmedla vikten av mötesplatser, sociala miljöer, och kommunikativa sammanhang som grundläggande förutsättningar för förekomsten och konsumtionen av alkohol. I denna artikel utforskar jag alkoholförtäring i serien *Rocky* som just ett socialt fenomen genom att analysera seriens skildring av samspelet mellan alkohol och samtal.

ETT ÖGONBLICK

I en handmålad text vid utställningens ingång, i ett rum som ska föreställa Martin Kellermans kök, hälsar serietecknaren: ”Välkommen till min tillvaro.” I texten förklarar Kellerman vidare att han har ritat serien *Rocky* varje dag sedan 1998, och att

den handlar om honom själv, hans kompisar, och framför allt hans vardag: ”som mest består av att [han] sitter och gagggar med en kompis.” Kellermans vardagsskildringar saknar, enligt egen utsago, dramatik och spänning. Flera av Rocky-stripparna utspelar sig i just köket med det rosa köksbordet, och Kellerman medger att seriens tendens att utspela sig i ett fåtal återkommande miljöer kan anses vara taskig mot läsaren, ”som får glo på samma kök dag ut och dag in.” Denna inledande text må vara ganska anspråkslös, men den ska varken förbises eller underskattas för det. Den tyder dels på den enorma volymen av Rocky-serien, som varit i daglig produktion sedan 1998, dels på seriens främsta kännetecken: de få och ofta återkommande figurerna och miljöerna. Precis som Kellermans välkomsttext meddelar, har de flera tusentals Rocky-strippar som nu spänner över nästan två decennier skildrat i stort sett samma sak: nämligen Rocky, oftast hemma, som ”sitter och gagggar med en kompis.” Kellermans fokus på samtal mellan vänner är påtagligt. Många av seriestripparna domineras av välfyllda pratbubblor. Att det textuella prioriteras över det visuella bevisas också av strippar där pratbubblorna till och med skymmer teckningarna som får utgöra bakgrund. Ett typiskt exempel är följande Rocky-stripp (se bild 1).

Samtalets framträdande plats förmedlas dessutom av det faktum att teckningarna, i den mån de kan urskiljas, endast skiljer sig minimalt från varandra. Seriestrippen består i stort sett av en enda upprepad teckning i flera nära varianter med endast smärre förändringar från ruta till ruta.

Att teckningarna är centrala i en tecknad serie framgår av den rådande definitionen av en tecknad serie som lyder:

”en uttrycksform som består av sidoställda, föreställande och andra bilder i avsiktlig sekvens, vilka syftar till att förmedla information och/eller framkalla ett estetiskt gensvar hos betraktaren”.¹

Text anses alltså inte utgöra någon väsentlig del av den tecknade serien. Av denna anledning prioriterar dagens serieforskning det visuella över det textuella,² och resultatet är flera vedertagna tillvägagångssätt för bild- och layoutanalyser.³ Ett av dessa sätt gäller analyser av själva bildsekvensen i en tecknad serie, och hur teckningen i en ruta förhåller sig till teckningen i nästföljande ruta. En sådan övergång mellan rutor (eng. *panel transition*) kan innebära endera små skillnader eller helt nya teckningar som skildrar nya scener, perspektiv, aktörer eller händelser. Den amerikanske serietecknaren och teoretikern Scott McCloud har

Bild 1. Stripp 2948.

identifierat sex olika typer av övergångar som kan förekomma i en seriestripp, inklusive det som han kallar för "moment to moment transitions".⁴ Denna typ av övergång avser två eller flera rutor i en sekvens som alla föreställer ett och samma "moment", det vill säga ögonblick, tack vare liknande eller helt identiska teckningar. De upprepade teckningarna förlänger det skildrade ögonblicket så att serietecknaren (och läsaren) kan dröja kvar i det. Dessa "ögonblicksövergångar" är mycket ovanliga i tecknade serier, vilket är föga förvånande eftersom serier normalt bjuder på mycket variation i just det tecknade.⁵ I serien Rocky är dock ögonblicksövergångar (såsom exemplifieras i stripp nr 2948 här ovan) snarare regel än undantag. Det kan anses vara en strategi som tillåter Kellerman att skildra det vardagliga, i samma anda som Robert Crumbs serier i tidningen *American Splendor*, i vilket:

"hardly anything actually happens... mostly it's just people talking [...] There's not much in the way of heroic struggle, the triumph of good over evil, resolution of conflict, people overcoming great odds, stuff like that. It's kinda sorta more like real life... as it lurches along from one day to the next".⁶

Detta är en mycket passande beskrivning även av Rocky, där det inte händer så mycket dag för dag, stripp för stripp, ruta för ruta. Att Kellerman använder sig av ögonblicksövergångar så pass ofta har två viktiga effekter: dels att samtalet träder fram och dels att eventuella skillnader och avvikelser i teckningarna framstår tydligare. Rocky-läsaren tränas därmed i att lägga märke till inte bara dialogens skildring, utveckling och innehåll utan också de små detaljer som skiljer teckningarna åt och som på så sätt framhävs som särskilt betydelsefulla.

VIN, ÖL, SPRIT OCH SAMTAL - RUTA FÖR RUTA

Vad gäller alkoholens förekomst och skildringen av alkoholförtäring i Rocky-serien spelar Kellermans fokus på samtal i sociala situationer samt den återkommande ögonblicksövergången alltså ytterst viktiga roller. Att Rocky handlar om socialt umgänge bland (framför allt manliga) vänner i åldern 20–40 år innebär en hög sannolikhet för att alkohol ska förekomma och avbildas. Att seriestripparnas teckningar upprepas flera gånger innebär att förekomsten av alkohol också upprepas: syns alkohol i den första rutan är det sannolikt att den syns även i påföljande rutor. Sviten av Rockystrippar nedan illustrerar hur alkohol, här i form av burköl, skildras i samtliga rutor i flera strippar (se bild 2, 3, 4 och 5).⁷

Läser man en enstaka Rocky-stripp i tidningen då och då förefaller kanske förekomsten av alkohol som föga anmärkningsvärd. Sammanställningen av dessa fyra strippar understryker dock att alkoholens närvaro börjar bli mer påtaglig när man konfronteras av ett större antal. Att lusläsa samlade seriestrippar – i exempelvis ett album – tillåter dessutom betydelsefulla detaljer att träda fram, särskilt vad gäller skildring av alkohol och samspelet mellan att dricka och att samtala.

Sedan starten 1998 har drygt 30 volymer seriealbum med Rocky getts ut (volum 33 kommer ut under 2017) och två större samlingar av serier: *Rocky 10 år: 1998–2008* (2008) och *Rocky: Samlade serier 2008–2013* (2013). Skildringen av alkohol och alkoholförtäring har undersökts ingående i samlingsalbumet från 2013, och resultatet av analysen presenteras här. Analysen, som omfattar såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter, belyser i vilken utsträckning alkohol förekommer i Rocky, och hur skildringar av alkoholförtäring och samtal samordnas.

Bild 2. Stripp 2760.

Bild 3. Stripp 2761.

Bild 4. Stripp 2762.

Bild 5. Stripp 2764.

Bild 6. Ur stripp nr 2606.

Analysmetoden innefattade flera steg. Albumet *Samlade serier 2008–2013* består av totalt 518 sidor, och för varje sida som innehöll seriestrippar⁸ antecknades följande: strippens nummer (enligt Kellersmans egen numrering);⁹ antal rutor; om alkohol avbildas i strippens bakgrund, förgrund eller är integrerad i handlingen; vilken typ av alkohol som avbildas (öl, vin, mousserande vin eller cocktail/sprit); i vilka rutor alkohol avbildas; hur många av de skildrade figurerna som aktivt dricker eller skildras med en dryck och om alkohol/alkoholförtäringen sker i offentliga eller privata miljöer.¹⁰

Från ett kvantitativt perspektiv går det att konstatera att alkoholförtäring är en vanlig företeelse i Rocky. Av de sammanlagt 1463 seriestripparna innehåller 630, eller 43 %, minst en ruta där alkohol avbildas. Av dessa 630 st skildras alkohol eller alkoholförtäring i offentliga miljöer, till exempel på barer, restauranger eller festivaler, i 344 strippar (55 %), och i privata sammanhang, exempelvis hemma hos någon, i 286 strippar (45 %).

Av albumets sammanlagt 1463 seriestrippar består 1216 st av fyra rutor, 129 st av fem rutor, 49 st av sex rutor, och dessutom finns 69 enrutningar. Totalt blir det 5872 rutor. Av dessa förekommer alkohol i 2567 stycken, eller i 44 %. I en och samma stripp kan flera alkoholtyper synas, och därför räknades alkoholen förekomst per ruta. Öl finns i 1868 rutor (73 %) och är därmed den vanligaste drycken, medan vin förekommer i 576 rutor (22 %). Mousserande vin, sprit och cocktails/drinkar förekommer i respektive 57 (2 %), 53 (2 %), och 13 rutor (1 %).

Endast i tretton av 630 strippar (2 %) finns alkohol med bara i bakgrunden. Däremot finns alkohol i förgrunden i 47 %, eller integreras i figurernas handlingar i 51 % av stripparna. Exempel på de tre alternativen: alkohol i bakgrund, alkohol i förgrund och alkohol integrerad i handling finns i nämnd ordning i bild 6, 7 och 8.

Dessa exempel illustrerar också variationer i antalet figurer som skildras med något att dricka. I det första exemplet

Bild 7. Enruting 390.

Bild 8. Enruting 376.

syns alkohol endast i bakgrunden, och ingen av figurerna är tecknad med någon dryck (detta gäller för samtliga strippar där alkohol endast finns med i bakgrunden). I det andra exemplet syns en vinflaska och ett glas vin i förgrunden, men så nära intill den ena figuren att det tydligt framgår att endast denne dricker. I det tredje exemplet integreras alkohol i skildringen av båda figurernas handlingar. Av de sammanlagt 630 strippar i vilka alkohol skildras är antalet strippar där inga av figurerna dricker 49 (8 %). I 24 strippar (4 %) är det en ensam figur som skildras med alkohol, medan det i 90 strippar (14 %) är endast en av två eller flera figurer som dricker alkohol eller avbildas med en alkoholhaltig dryck. I alla de återstående 467 stripparna (74 %) är det två eller flera personer som skildras tillsammans med alkohol. Denna fördelning understryker Rocky som en tecknad serie som siktar på en trogen skildring av socialt umgänge, interaktion och samtal, där alkoholförtäring presenteras som en bihandling till det sociala umgänget.

INTERAKTION: SAMTALETS SAMSPEL MED ALKOHOLFÖRTÄRING

Alkohol och alkoholförtäring skildras alltså i 43 % av alla Rocky-strippar (över den femåriga undersökningsperiod som det analyserade albumet täcker). I nästan hälften, eller 49 %, av dessa förekommer alkohol i bakgrunden eller förgrunden, vilket betonar samtalets dominerande plats över alkoholförtäringen. För strippens tillfälle orienterar sig figurerna mot samtalet eller något annat än alkoholen. Det återstår dock att undersöka närmare de strippar där alkohol eller alkoholförtäring avbildas i samband med minst en figur, och på så sätt integreras i handlingen och framhävs som något betydelsefullt.

Den enklaste typen av integrering utgörs av att det i minst en ruta är minst en figur som håller eller bär på någon form av alkoholhaltig dryck. Denna variant förekommer i 107 strippar, vilket motsvarar 33 % av alla integreringsstrippar. Andra typer av integrering visar dock tydligare på hur interaktion med alkohol anpassar sig till samtalet, och exempel på dessa är föremål för den kvalitativa analysen. Flera typer av samtalsanpassad integrering kan förekomma i en och samma stripp, och därför beräknas såväl antal rutor som antal strippar. Procentandelar motsvarar antal strippar i förhållande till de totalt 320 integreringsstripparna. Samtalsanpassad integrering består av att skåla med alkohol (vilket förekommer i 2 %),¹¹ greppa tag i ett glas eller en flaska eller annan behållare (3 %),¹² öppna alkohol (7 %),¹³ hålla alkohol (5 %)¹⁴ eller aktivt dricka (50 %).¹⁵ Med undantag för aktivt drickande kan samtliga av dessa typer av samtalsanpassad integrering pågå samtidigt som en figur själv pratar, och alla typer är möjliga när andra pratar. Här nedan finns några exempel i en stripp som består av sex rutor (se bild 9 nedan).

Denna stripp utspelar sig i en hemmiljö, där Rocky och hans kompis förbereder för en middag med ytterligare några vänner. I första rutan dukar de, i andra rutan går de från bordet till diskbänken, som sedan utgör kontexten från och med tredje rutan. Mellan den andra och tredje rutan har Rocky satt sig vid diskbänken medan hans kompis har tagit fram en flaska vin; dessa handlingar sker i det som kallas för "kanalen" (eng. *gutter*), det vill säga, det vita utrymme som finns mellan rutorna. Medan de två figurerna stannar kvar på varsin sida om diskbänken i de fyra sista rutorna, är det de få, små gesterna och rörelserna som framkallas av skillnaderna mellan rutorna som framhäver skildringen av samspelet mellan alkohol och samtal.

Rocky pratar och gestikulerar medan hans kompis lyssnar och hämtar, öppnar, håller, dricker och håller i en flaska eller ett glas vin. När kompiserna i sista rutan tar till ordet igen får Rocky ett tillfälle att ta sitt vinglas. Samtliga exempel i denna stripp visar därmed på hur interaktionen med alkohol anpassar sig till samtalet.

Aktivt drickande framställs i 174 rutor. Med tanke dels på att man inte kan dricka och prata samtidigt, dels på att samtal spelar en så framträdande roll i Rocky är det viktigt att titta närmare på samexistensen mellan drickande och samtalande. Här kommer begrepp från den lingvistiska disciplinen samtalsanalys väl till pass. Samtalsanalys innefattar särskilda vetenskapliga metoder för undersökning och analys av naturligt förekommande vardagsinteraktion i form av muntliga samtal.¹⁶ Det övergripande målet är att

identifiera återkommande interaktionsmönster som tyder på regler eller strategier som styr eller påverkar samtal i en viss mellanmännisklig kontext. Dessa mönster visar sig oftast i vanliga samtalssekvenser, såsom att initiera (det vill säga öppna), eller avsluta ett samtal, eller i turtagningsssekvenser under samtalets gång.¹⁷

Väsentliga steg i utförandet av en samtalsanalys är att spela in samtalet och att transkribera det noggrant, för att fånga upp och skriftligt återge interaktionens muntliga (och eventuellt icke-muntliga) detaljer. På grund av dess fokus på muntlig interaktion är samtalsanalys ännu ingen vedertagen metod för analys av samtal i tecknade serier. Det finns dock goda skäl till att tillämpa metoden på tecknade serier såsom Rocky, på grund av det påtagliga fokuset på social interaktion och det tecknade/skriftliga formatet

Bild 9. Stripp 516.

Bild 10. Ur stripp 441.

Bild 11. Ur stripp 1908.

Bild 12. Ur stripp 2061.

som kan tjäna som en slags transkription. Dessutom skildrar flerparten av Rocky-stripparna just informella samtal med såväl öppnings- som avslutnings- och turtagningssekvenser, och det är just dessa tre sekvenser som skildringen av aktivt drickande av alkohol anpassar sig till och som dessutom utgör stripparnas allmänna struktur. De 174 exemplen på aktivt drickande i Rocky-albumets strippar förekommer i 27 öppningssekvenser (15 %), 99 turtagningssekvenser (57 %), och 48 avslutningssekvenser (28 %).

Som alla traditionella, västerländska serier ska Rocky-stripparna läsas från vänster till höger, och uppför från ned, och traditionsenligt är teckningarna överordnade texten.¹⁸ När alkoholförtäring skildras som aktivt drickande i öppningssekvenser är det vanligaste (i 17 av 27 exempel) att den som dricker skildras på rutans vänstersida, nedanför pratbubblorna. Denna disponering kan skapa spänning i läsningen av teckningen och texten, beträffande den avsedda eller egentliga ordningen. Ska man lägga märke till teckningen av någon som dricker innan man börjar läsa dialogen, eller ska dialogen läsas först? Några exempel på öppningssekvenser med aktivt drickande

visar hur denna eventuella spänning löses (se bild 10, 11 och 12).

Enligt flera teoretiker styrs läsningen av serier av teckningens överlägsenhet så att man först läser av en stripps teckningar innan man läser texten.¹⁹ Det framgår dock av exemplen ovan att ett sådant läsningsförfarande inte lämpar sig för öppningssekvenser där samtalet inleds innan drickandet sker. Det är texten som underbygger teckningen och den måste således läsas först. I de första två exemplen inleder en figur ett samtal på ett konventionellt sätt, det vill säga genom att berätta en historia eller ställa en fråga. Att figuren till vänster dricker tjänar som en signal att denne avser att lyssna på (och låta fortgå) den påbörjade berättelsen och det inledda samtalet. Det tredje exemplet etablerar detta mönster vidare genom att bryta mot det. Rocky, till vänster, reagerar på sin kompis uttalande genom att spotta ut sin öl. Reaktionen är endast möjlig om Rocky hade druckit eller höll på att dricka innan hans kompis började prata. Denna ordning bryter mot det vanliga mönstret, men förstärker det ändå i och med att den avbildade interaktionen med alkohol sker efter uttalandet i den skildrade öppningssekvensen.

Bild 13. Stripp 1908.

Bild 14. Stripp 1796.

Ytterligare exempel på anpassningen av alkoholförtäringen till samtalet kan ses i de 99 turtagningssekvenser där aktivt drickande förekommer i strippens andra eller tredje ruta. Den överlag vanligaste typen av turtagningssekvens (79 exempel) föreställer en figur som dricker medan en annan figur antingen ore-rar över flera turer, eller att flera andra figurer pratar, så att turbytet till den som dricker uteblir. Exempel på sådana sekvenser finns i stripparna i bild 2, 3, 5 och 13 ovan.

En tur i ett samtal motsvarar en pratbubbla i en seriestripp. I strippen i bild 13 ovan tar figuren längst till höger flera turer i rad: en i första rutan, en i andra rutan, två i tredje rutan, och en i sista rutan. Aktivt drickande såsom det särskilt skildras i denna stripps tredje ruta och i samtliga av de återstående 87 exemplen

etableras som ett återkommande sätt att bemöta andras samtalsbidrag.

Det är alltså oftast lyssnaren som dricker i skildringarna av alkoholförtäring i turtagningssekvenser. Men i de återstående 20 exemplen är det den som pratar som dricker. I dessa fall avslutar den pratande figuren sin tur genom att dricka. Därmed fungerar det aktiva drickandet som en, i samtalsanalytisk terminologi, avslutningspunkt i turtagningssekvensen, såsom det skildras i andra rutan i bild 14 ovan.

Att avsluta en samtalstur med att dricka är ett sätt att genomföra ett turbyte eftersom det tydligt signalerar att ordet lämnas över till någon annan. I andra rutan i exemplet ovan är det figuren till höger (Rocky) som tar nästa tur. Som avslutningspunkt i krokodilens turtagningssekvens kommer drickandet emellan såväl turerna som figurerna.

Bild 15. Stripp 227.

Bild 16. Stripp 2307.

Oftast förekommer drickande som avslutningspunkt i just avslutningssekvenser. I totalt 25 strippar skildras aktivt drickande som den slutgiltiga avslutningspunkten i strippens avslutningssekvens. Oavsett om det är den som pratar eller den som lyssnar som dricker sätter drickandet i sista rutan punkt på såväl samtalet som själva strippen, och därmed understryker det strippens "punch line", det vill säga den skämtsamma slutrepliken. Aktivt drickande kan också anses vara ett sätt att undvika ett turbyte, det vill säga en alternativ handling till att delta i och fortsätta samtalet. På så vis fyller det en subversivt humoristisk funktion genom att föreställa en antiklimax mot strippens punch line, såsom i exemplen ovan (se bild 15 och 16).

Även i samtliga av de återstående 23 exemplen på integrerad alkoholförtäring

i avslutningssekvenser understryker skildringen strippens slutreplik. I dessa exempel förekommer inget aktivt drickande utan det är andra aktiviteter kring alkoholförtäringen som skildras, såsom att greppa tag i, alternativt skåla med, en dryck (10 strippar); att fylla på eller hälla i ett glas (6 strippar); eller att öppna en burk, flaska eller annan behållare (7 strippar). Dessa tre alternativ illustreras av exemplen nedan (se bild 17, 18 och 19).

I samtliga exempel är skildringen av alkoholförtäringens kringaktiviteter inte bara integrerade i figurernas handlingar utan även i strippens samtals- och narrativstruktur. Själva placeringen av skildringen av interaktionen med alkohol i rutans nedre högerhörn säkerställer att denna handling avläses sist, men ändå i anslutning till slutreplikerna, vilket understryker strippens punch line, förhöjer dess humor, och

Bild 17. Stripp 2926.

Bild 18. Stripp 1998.

Bild 19. Stripp 2880.

förser den med ett tydligt slut. Att endast 23 av albumets totala 1 463 strippar (knapp 2 %) avslutas på liknade vis innebär att denna praxis inte kan kategoriseras som frekvent. Men på grund av de relativt sporadiska förekomsterna sticker sådana avslutningssekvenser ut som framträdande. Alkohol intar därmed en väldigt framstående plats och sätter spår – inte bara i strippen, utan även i hela serien.

SAMTAL GÅR FÖRE ALKOHOL

Alla människor har behov av att dricka och äta, men enligt den tyske sociologen Georg Simmel kan dessa grundläggande och högggradigt individuella aktiviteter också bjuda på möjligheter till gemenskap och socialt umgänge.²⁰ Att dricka eller äta tillsammans skapar en sällskaplig kontext för interaktion som både kan roa människor och föra dem närmare varandra.

Ändå menar Simmel att det är konsumtionen som kommer i första rummet och som förser umgänget med såväl en kontext som en struktur.

Att drickande som en aktivitet kan strukturera socialt umgänge framgår även av Eric Lauriers samtalsanalytiska undersökningar av mellanmännsliga interaktioner på ett kafé.²¹ Laurier har nämligen observerat ett intrikat samspel mellan samtal och drickande, där samtal äger rum medan man dricker, avslutas när man druckit färdigt, och kan fortsätta endast om man också fortsätter att dricka. Laurier drar slutsatsen att kafémiljön bidrar till att etablera drickandet som överordnat socialiserandet och att samtalsdeltagarna ordnar och strukturerar sitt samtalande efter sitt drickande. På så sätt sällar han sig till Georg Simmel och menar att man kommer till ett kafé för att dricka, vilket också kan tjäna som en förvändning, eller till och med ett alibi, för att socialisera. I slutändan är det dock just drickandet som ger upphov till socialt umgänge och som styr samtal.²²

Detta rådande förhållningssätt till spelet mellan drickande och socialiserande stämmer inte överens med skildringen av alkohol, drickande, och samtal i Martin Kellermans tecknade serie Rocky. Vare sig det handlar om alkohol som en kontextuell detalj eller om handlingsintegrerat drickande är det utan undantag skildringen av interaktion som är det framträdande och som skildringen av drickande anpassar sig efter. Rockyalbumets 1463 strippar, fördelade över 5872 rutor, visar på täta återkommande ögonblicksövergångar mellan rutorna, som i sin tur domineras av ordrika pratbubblor. Teckningarna förändras endast lite, eller inte alls, från ruta till ruta, vilket sätter ännu mer fokus på texten. För varje stripp får läsaren dröja kvar i ett enda ögonblick, som oftast varar lika länge som

den skildrade samtalssnuten tar att läsa. Att Kellermans allmänna syfte med serien är att skildra mellanmännslig interaktion i form av pågående samtal verkar därmed uppenbart.

Samtidigt åtföljs dessa samtal av andra aktiviteter, beteenden, eller handlingar. Albumet spänner sig över fem år, och under dessa år arbetar Rocky, reser på semester, stannar hemma, hälsar på andra och går på kaféer, barer, och restauranger. Vid många av dessa aktiviteter dricks alkohol, och även om Rocky slutar dricka under en period förekommer alkohol i hela 43 % av albumets strippar. På grund av det stora antalet strippar där alkohol avbildas kan det påstås att alkohol spelar en betydelsefull roll i serien. Denna studies analyser visar att alkohol lika ofta är en del av teckningens bak- eller förgrund som integrerad i figurernas handlingar. Som en del av bak- eller förgrunden lämnar alkoholen plats åt samtalet, som integrerad i figurernas handlingar är alkoholens främsta roll att framhäva, betona, eller interpunktera samtalet i strippen. I motsats till tidigare studier om samspelet mellan interaktion och drickande²³ är det alltså i Rocky drickandet som underordnas samtalandet.

Analyserna belyser och tydliggör därmed kopplingen mellan Spritmuseums Rocky-utställning och alkohol. Utställningen handlar om ett återskapande av de miljöer som Martin Kellerman och hans alter-ego Rocky vistas i, och som ger upphov till socialt umgänge, mellanmännslig interaktion, och samtal. Dessa är förutsättningar för alkoholens förekomst. Skildring av alkohol och alkoholförtäring är ingen försumbar aspekt av serien Rocky, utan en väsentlig del av strippens allmänna karaktär. Alkoholens eventuella frånvaro gör dess närvaro relevant, vilket innebär att spelet mellan samtal och alkohol blir ännu slagkraftigare.

FOTNOTER

1. McCloud (1993), s 9, i översättning av Schröder (1995).
2. Miodrag (2013).
3. Såsom Cohn (2013), Groensteen (2007), Lefèvre (2009), Magnussen (2000) och McCloud (1993).
4. McCloud (1993).
5. McCloud (1993).
6. Pekar & Crumb (1996), s ii.
7. Stripp nr 2763 förekom inte i Kellerman (2013).
8. De sammanlagt 52 sidorna som innehåller endast helsidesteckningar ingick inte i seriestrippanalysen.
9. Stripp nr 1766–2982 och nr 271–517.
10. Ett fåtal gånger framgick det inte vilken typ av dryck det handlade om och dessa exempel uteslöts från analysen.
11. 6 rutor i 6 strippar.
12. 8 rutor i 8 strippar.
13. 22 rutor i 21 strippar.
14. 18 rutor i 17 strippar.
15. 174 rutor i 161 strippar.
16. Sacks, Schegloff & Jefferson (1974), Sacks (1995).
17. Schegloff (2007).
18. McCloud (1993), Miodrag (2013), Groensteen (2007).
19. Cohn (2013), Groensteen (2007), McCloud (1993).
20. Simmel (1950).
21. Laurier (2008).
22. Se även Jeanneret (1991), Manning (2012).
23. Jeanneret (1991), Laurier (2008), Manning (2012).

REFERENSER

- Cohn, Neil (2013), *The Visual Language of Comics*. London, UK: Bloomsbury.
- Groensteen, Thierry (2007), *The System of Comics*, trans. Bart Beaty and Nick Nguyen. Jackson: University Press of Mississippi.
- Jeanneret, Michel (1991), *A Feast of Words: Banquets and Table Talk in the Renaissance*. University of Chicago Press.
- Kellerman, Martin (2013), *Rocky – samlade serier 2008–2013*. Stockholm: Kartago.
- Laurier, Eric (2008), Drinking up endings: conversational resources of the café. *Language & Communication*, 28(2): 165–181.
- Lefèvre, Pascal (2009), The construction of space in comics. I: Heer, J and Worcester, K (red), *A Comics Studies Reader*, s. 157–162. Jackson: University Press of Mississippi.
- Magnussen, Anne (2000), The semiotics of CS Peirce as a theoretical framework for the understanding of comics. *Comics and Culture: Analytical and Theoretical Approaches to Comics*, s. 193–207.
- Manning, Paul (2012), *Semiotics of Drink and Drinking*. London: Continuum.
- McCloud, Scott (1993), *Understanding Comics: The Invisible Art*. Northampton: William Morrow.
- McCloud, Scott (1995), *Serier: den osynliga konsten*, i översättning av Horst Schröder. Stockholm: Medusa.
- Miodrag, Hannah (2013), *Comics and Language: Reimagining Critical Discourse on the Form*. Jackson: University Press of Mississippi.
- Pekar, Harvey, & Crumb, Robert (1996), *American Splendor: The Life and Times of Harvey Pekar*. New York: Random House.
- Sacks, Harvey (1995), *Lectures on Conversation*. London: Blackwell Publishing.
- Sacks, Harvey, Schegloff, Emanuel A., & Jefferson, Gail (1974), A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. I: *Language* 50: 696–735.
- Schegloff, Emanuel A. (2007), *Sequence Organization in Interaction: A Primer in Conversation Analysis, Volume 1*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Simmel, G. (1950), *The Sociology of Georg Simmel* (Vol. 92892). New York: Simon and Schuster.